

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Η ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ Η ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΟΥ Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ

Ενότητα 1: Εισαγωγή στην ποίηση και την ποιητική του Καβάφη

Κατερίνα Κωστίου
Τμήμα Φιλολογίας

Σκοπός της ενότητας 1

Το εισαγωγικό μάθημα έχει στόχο να εξοικειώσει τους φοιτητές με τα βασικά χαρακτηριστικά της καβαφικής ποιητικής, τα οποία θα εξεταστούν στα επόμενα μαθήματα μέσα από τα κείμενα.

Περιεχόμενα της ενότητας 1

Τα «χρόνια της νεότητας»

Περιοδολόγηση του έργου

Περιγραφή της εκδοτικής μεθόδου

Η βασική βιβλιογραφία των πρώτων 100 χρόνων από τη γέννησή του

Από τον ποιητή και το έργο στην πρόσληψή του και τις πολιτικές της ανάγνωσης

Η εμβέλεια του έργου

Η μοναδικότητα της καβαφικής ποιητικής

Η ποιητική μέθοδος

Η στάση ζωής

Επιλογή βιβλιογραφίας

Περιγραφή της ενότητας 1

Η πρώτη ενότητα συνιστά εισαγωγή στην ποίηση και την ιδεολογία του Καβάφη. Πέρα από κάποια βασικά στοιχεία της ζωής του Καβάφη που επηρέασαν το έργο του, στο εισαγωγικό αυτό μάθημα θα παρουσιαστούν τα βασικά συστατικά της καβαφικής ποιητικής τα οποία θα εξεταστούν στα επόμενα μαθήματα μέσα από τα κείμενα. Ακόμη, δίνονται κάποιες βασικές γνώσεις και οδηγίες για περαιτέρω μελέτη, ώστε να δημιουργηθεί μια κοινή μεθοδολογική βάση γύρω από έννοιες κλειδιά (*ειρωνεία, προσωπείο*) που θα χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια.

Οδός Ραμλίου, Αλεξάνδρεια 1887-1899

Αρχείο Ε.Α.Ι.Α

Ἀλεξάνδρεια, ἡ ὁδὸς Ραμλίου. Στὸν δρόμο αὐτὸν κατοίκησαν οἱ Καβάφηδες ἀπὸ τὸ 1887 ἕως 1899.

Πηγή: <http://www.istoria.gr/oct03/content01.htm>

Χαρίκλεια Καβάφη
1834-1899

Πηγή:<http://cavafis.compupress.gr/cavafy10.htm>

Πέτρος Ι. Καβάφης
1814-1870

Πηγή:<http://cavafis.compupress.gr/cavafy9.htm>

Παύλος, Κωνσταντίνος, Τζων

Ο Καβάφης ήταν το ένατο και τελευταίο παιδί της οικογένειας.

Πηγή: <http://www.kavafis.gr/archive/pictures/content.asp?id=2>

Αριστείδης

Πηγή: <http://cavafis.comupress.gr/cavafy21.htm>

Πάυλος

Πηγή: <http://www.kavafis.gr/archive/pictures/content.asp?id=4>

Πηγή: <http://cavafis.comupress.gr/cavafy44.htm>

Τζων

Πηγή: <http://cavafis.comupress.gr/cavafy22.htm>

Το 1872 φεύγουν για την Αγγλία και μένουν 4 χρόνια στο Λίβερπουλ και 2 χρόνια στο Λονδίνο έως το 1878. Εξοικειώνεται με την αγγλική λογοτεχνία και γλώσσα.

Πηγή: http://texnografia.blogspot.gr/2013/09/blog-post_2.html

Τα 3 αδέρφια στο Λίβερπουλ το 1873.

Ο Καβάφης θα επιστρέψει στην Αλεξάνδρεια 15 χρονών το 1878.

Σ' αυτήν την ηλικία και μέχρι να φοιτήσει στο εμποροπρακτικό Λύκειο «Ο Ερμής», που ιδρύθηκε το 1881, μελετά μόνος του στη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας προσπαθώντας να καλύψει τα κενά της εκπαίδευσής του. Τότε ξεκινά τη συγγραφή Ιστορικού Λεξικού, προσπάθεια που σταματά στη «μοιραία λέξη» Αλέξανδρος.

Το **1885** επιστρέφει στην Αλεξάνδρεια και παίρνει την ελληνική υπηκοότητα.

«Δεν είμαι Έλλην.
Είμαι Ελληνικός!»

Εργάζεται ως **δημοσιογράφος, μεσίτης** στο Χρηματιστήριο Βάμβακος και τελικά ως **υπάλληλος** στην Αγγλική Εταιρεία Αρδεύσεων όπου θα εργαστεί από το 1892 έως το 1922.

Πηγή:http://www.istoria.gr/oct03/images/kavafis_07.jpg

Το 1907 με τον αδελφό του Παύλο θα νοικιάσουν ένα διαμέρισμα, το περίφημο εργαστήριο της οδού Λέπτιους, όπου θα ζήσει την υπόλοιπη ζωή του αφοσιωμένος στην ποίηση.

Θα πεθάνει το **1933** από καρκίνο του λάρυγγα ανήμερα στα γενέθλιά του, 29 Απριλίου, σε ηλικία 70 ετών.

Πηγή: [http://www.avgi.gr/article/1678023/kinduneuei-to-spiti-tou-kabafi-stin-alexandria#prettyPhoto\[27img%27\]/0/](http://www.avgi.gr/article/1678023/kinduneuei-to-spiti-tou-kabafi-stin-alexandria#prettyPhoto[27img%27]/0/)

Πηγή: <http://www.kavafis.gr/archive/pictures/content.asp?id=10>

Σημαντικές τομές στο καβαφικό έργο

Κτίσται

1891

Η Πρόοδος οικοδομή είναι μεγάλη - φέρει
καθείς τον λίθον του · ο εις λόγους, βουλάς, ο άλλος
πράξεις - και καθημερινώς την κεφαλήν της αίρει
υψηλοτέραν. Θύελλα, αφνιδιός τις σάλος

εάν επέλθη, σωρηδόν οι αγαθοί εργάται
ορμώνει και το φρούδον των υπερασπίζοντ' έργον.
Φρούδον, διότι καθενός ο βίος δαπανάται
υπέρ μελλούσης γενεάς, κακώσεις, πόνους στέργων,

ίνα η γενεά αυτή γνωρίση ευτυχίαν
άδολον, και μακράν ζωήν, και πλούτον, και σοφίαν
χωρίς ιδρώτα ποταπών, ή δούλην εργασίαν.

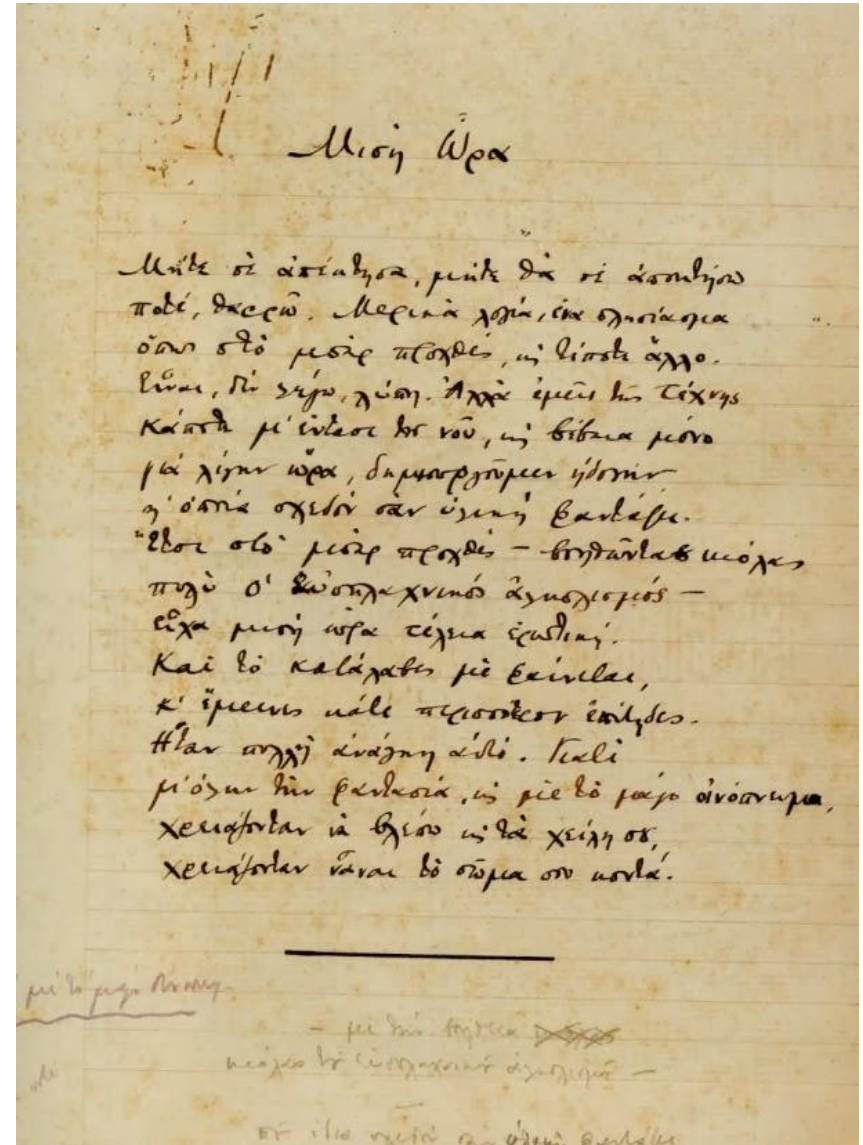
Αλλ' η μυθώδης γενεά ουδέποτε θα ζήση ·
η τελειότης του αυτή το έργον θα κρημνίση
κ' εκ νέου πας ο μάταιος κόπος αυτών θ' αρχίση.

1901 Από τον ρομαντισμό προς τον παρνασσιισμό και τον συμβολισμό

1903 «Φιλοσοφικός έλεγχος»

1911 Συγκρότηση της προσωπικής του ποιητικής: φιλοσοφικός, ιστορικός, ηδονικός κύκλος.

1917/18 Κατάκτηση ρεαλισμού. Απελευθέρωση της πολιτικής του σκέψης και του ερωτισμού του.

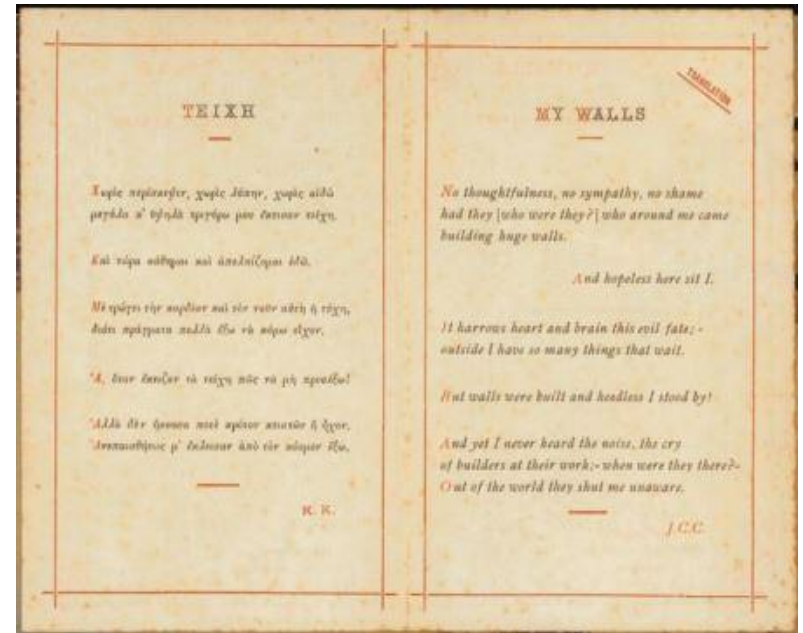
Εκδοτική μέθοδος

1891-1904 μέθοδος των μονοφύλλων

1904 πρώτο τεύχος με 21 ποιήματα

1912 πρώτη χρονολογική συλλογή

1917 πρώτη θεματική συλλογή

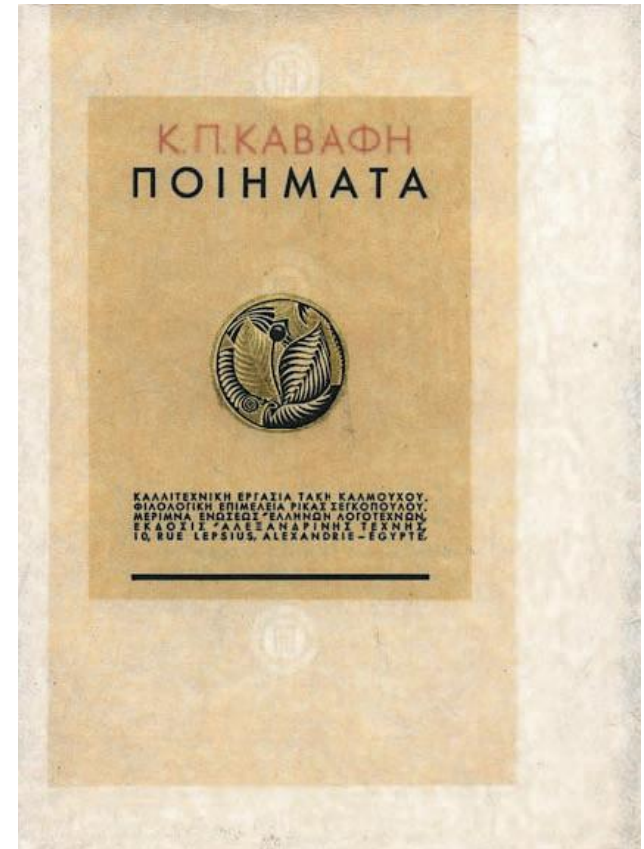

Αρχείο Κατερίνας Κωστίου

1966 Γ. Π. Σαββίδης, *Οι Καβαφικές Εκδόσεις (1891-1932)*
(διδασκτορική διατριβή)

Η καβαφική βιβλιογραφία έως τα 100 χρόνια από τη γέννησή του

- 1932** Αφιέρωμα περ. *Κύκλος*
- 1935** Πρώτη έκδοση των αναγνωρισμένων ποιημάτων του
- 1940** F. M. Pontani, “*Fonti della Poesia di Cavafis*”
- 1943** Γ. Κατσιμπαλης, *Βιβλιογραφία Κ. Π. Καβάφη*
- 1943** Τίμος Μαλάνος, «*Η μυθολογία της καβαφικής πολιτείας*»
- 1946** Γ. Σεφέρης, «*Κ. Π. Καβάφης-Θ. Σ. Έλιοτ: παράλληλοι*»
- 1948** Μ. Περίδης, *Ο Βίος και το έργο του Κ. Καβάφη*
- 1958** Στρατής Τσίρκας, *Ο Καβάφης και η Εποχή του*
- 1963** Πλούσια συγκομιδή από τότε και στο εξής

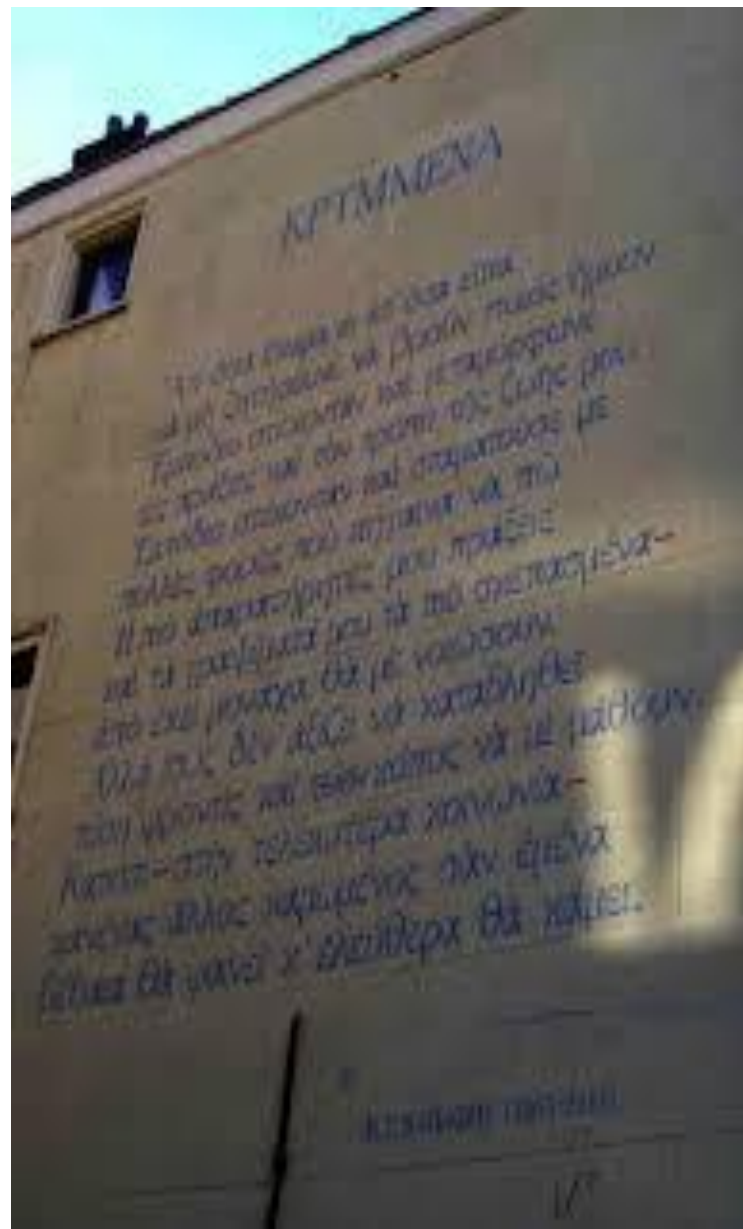

... στην προσληψή
του και τις
πολιτικές της
ανάγνωσης

Πηγή: http://maritheodo.blogspot.gr/2013_11_03_archive.html

Πηγή: <http://www.newsbeast.gr/greece/arthro/596414/o-kavafis-anamesa-mas>

Πηγή: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kavafis.jpg>

Η εμβέλεια της καθαφικής ποίησης

▲ Έγραψε μόνον **154 (αναγνωρισμένα) ποιήματα**, όμως κατάφερε να γίνει ένας από τους πιο σημαντικούς ποιητές του 20ού αιώνα παγκοσμίως.

▲ Δεν δημοσίευσε ποτέ σε ένα βιβλίο τα ποιήματά του, αλλά τα έστελνε όπου εκείνος θεωρούσε σκόπιμο. Παρά την «εσωστρεφή» του πρακτική, έγινε γρήγορα γνωστός και προκάλεσε αντιφατικές εκτιμήσεις της κριτικής.

▲ Υπήρξε Έλληνας της Διασποράς, όμως κυριάρχησε όχι μόνον στη λογοτεχνία του Κέντρου αλλά και των περισσότερων χωρών Ευρώπης και Αμερικής.

▲ Η παγκοσμιότητα της ποίησής του φαίνεται από το γεγονός ότι μεταφράστηκε σε όλες τις χώρες της Ευρώπης και της Βόρειας και Νότιας Αμερικής, καθώς και της Ασίας.

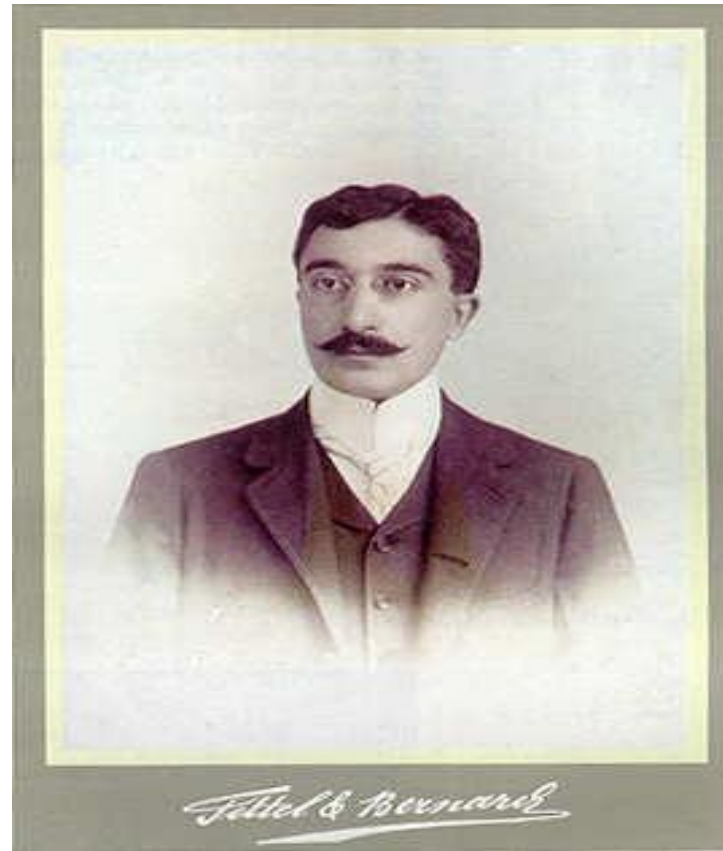
▲ Η δυναμική της ποίησής του αποδεικνύεται και από τους δύο τόμους καβαφογενών ποιημάτων (ποιημάτων που συνομιλούν με ποιήματά του ή γράφονται πάνω σε δικά του θέματα), ελληνικών και ξένων.

▲ Κάθε χρόνο γράφονται νέες μελέτες για το έργο του καθώς κάθε καινούργια γενιά καθρεφτίζεται στα ποιήματά του και ακονίζει τη δική της ευαισθησία πάνω τους.

▲ Ο ίδιος έλεγε πως είναι ποιητής των μελλοντικών γενεών, θεωρώντας την εποχή του ανεπαρκή για να συλλάβει την περίπλοκη ειρωνεία του.

▲ Το ερώτημα που προβάλλει ως πρόκληση είναι το εξής:

Ποια χαρακτηριστικά του έργου του τον διαφοροποιούν από τους άλλους ποιητές και τον καθιστούν μοναδικό;

Πηγή: <http://www.kavafis.gr/archive/pictures/content.asp?id=8>

ΘΕΜΑΤΙΚΗ

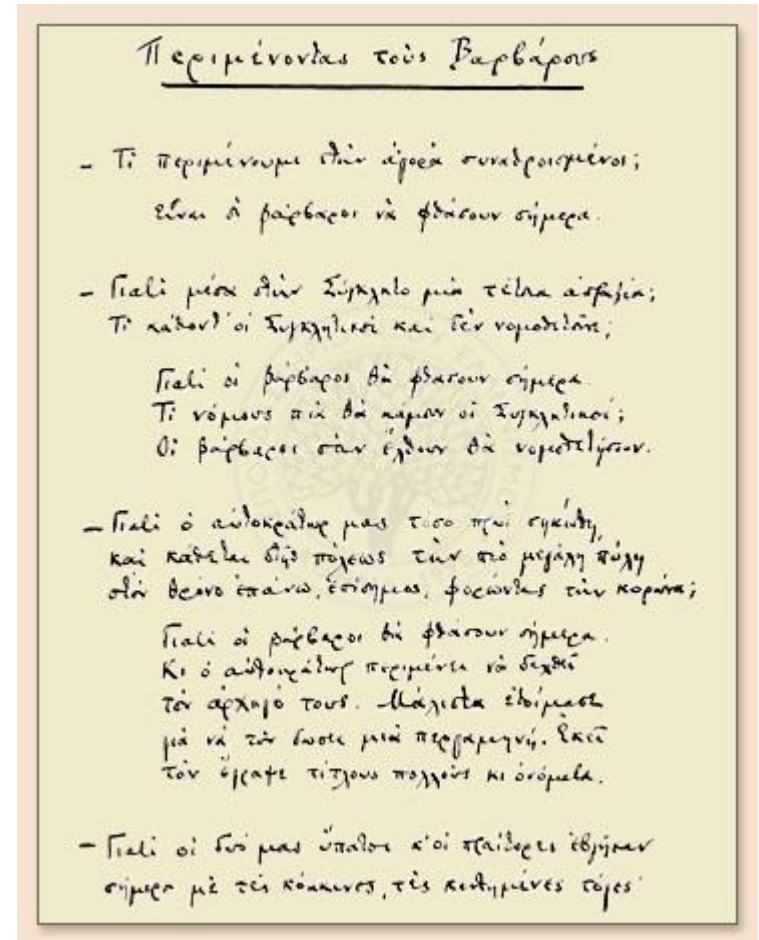
- ▲ **Ποίηση πολιτική/ιστορική** με την πιο δραστική και ευρεία έννοια του όρου (σχέση του ατόμου με τον Άλλο, σε επίπεδο συλλογικό ή/και ατομικό). Συχνά ανασκευάζει την ετυμολογία της Ιστορίας για πρόσωπα και καταστάσεις. Εμπνέεται από κείμενα. Τοποθετεί τα πρόσωπα/προσωπεία του στην Ελληνιστική εποχή (323 π.Χ. - 146 π.Χ.), σε εποχή ετερογένειας πολιτικής, πολιτισμικής, ιδεολογικής, πνευματικής, θρησκευτικής.
- ▲ **Ποίηση ερωτική με έναν τρόπο ιδιότυπο**, όχι λόγω της πολυσυζητημένης ερωτικής του ταυτότητας, αλλά χάρη στη δραματική ένταση της ποιητικής του και τη συμπαντική εμβέλεια του έργου του.
- ▲ **Ποίηση ανθρωποκεντρική**. Ακόμη και όταν δανείζεται από την Ιστορία γνωστά ιστορικά πρόσωπα τα φέρνει στα ανθρώπινα μέτρα και τα φωτίζει με τον δικό του τρόπο. Ό,τι τον ενδιαφέρει είναι οι συμπεριφορές, οι στάσεις ζωής, ιδίως οι ανθρώπινες αντιδράσεις σε κρίσιμες στιγμές της ιστορίας είτε της συλλογικής είτε της προσωπικής.

ΜΕΘΟΔΟΣ

A

Αντικειμενική συστοιχία/ Μυθική μέθοδος

Μια σκηνοθεσία προσώπων και καταστάσεων του παρελθόντος, αντίστοιχων, ως προς το ήθος ή τη λειτουργία τους με το παρόν, στην οποία ο ποιητής επενδύει το πολιτικό και ερωτικό του όραμα.

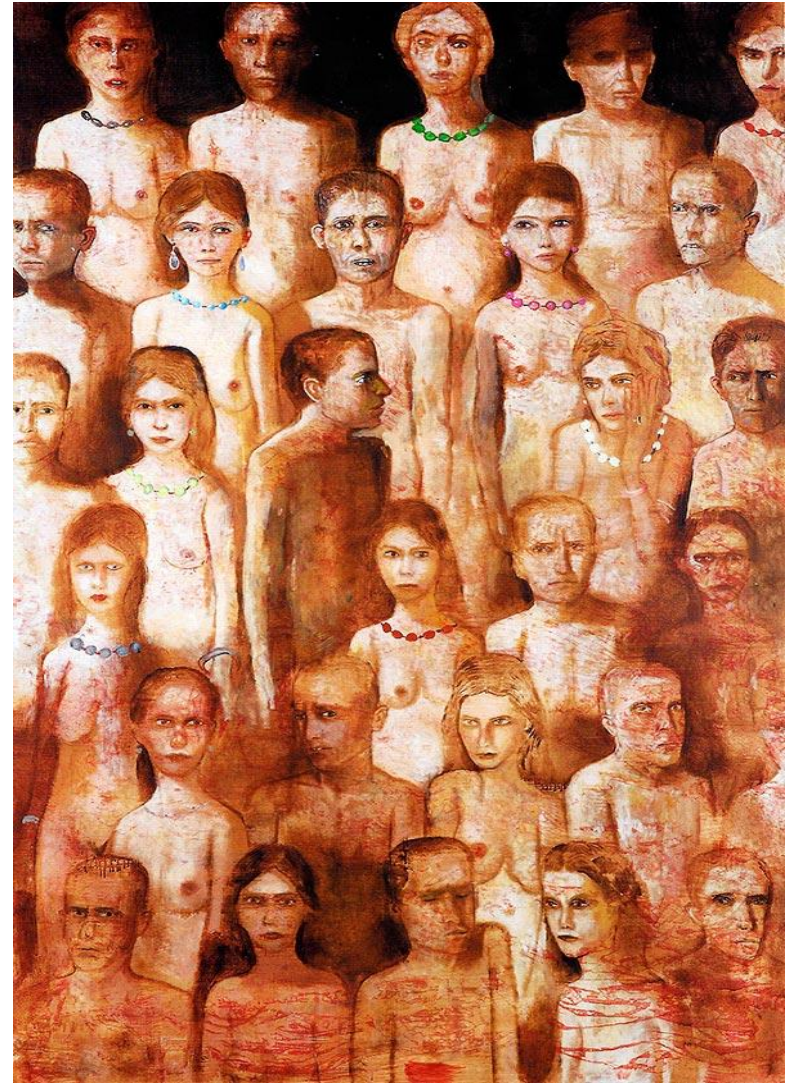

Πηγή:<http://www.kavafis.gr/archive/manuscripts/content.asp?image=barbari.jpg>

Β

Προσωπεία

Αφηγηματικά/δραματικά, ή και τα δύο. Συνήθως πλασματικά (Μυρτίας, Αιμιλιανός Μονάη), αλλά και αγνοημένα ιστορικά πρόσωπα (Οροφέρνης, Καισαρίων), στα οποία αναθέτει έναν ρόλο, τα τοποθετεί σε έναν συγκεκριμένο χώρο και χρόνο και αναδεικνύει τις συγκρούσεις, εσωτερικές ή/και εξωτερικές, καθιστώντας την ποίησή του πολυφωνική.

Πηγή: http://sofiavlahou.blogspot.gr/p/blog-page_9311.html

Γ

Ειρωνεία (λεκτική / των καταστάσεων): πλέκει μέσα στο ίδιο ποίημα διαφορετικές, πολλές φορές αντιθετικές, απόψεις, αποστασιοποιείται και αφήνει τον αναγνώστη να αποφασίσει για το σωστό ή το λάθος. Πολλές φορές οι πρωταγωνιστές των ποιημάτων του γίνονται θύματα ειρωνείας επειδή φαίνεται ότι δεν έχουν συνείδηση ούτε της ανθρώπινης μοίρας ούτε της πορείας της Ιστορίας.

Πηγή: http://www.parathyro.com/wp-content/gallery/news-7/cavafis_tsarouxis_1964.jpg

Δ

Αυτοαναφορικότητα

Ένα μεγάλο μέρος των ποιημάτων του είναι ποιήματα ποιητικής. Συνήθως είναι ποιήματα στα οποία πρωταγωνιστεί ένας καλλιτέχνης (ποιητής, ζωγράφος, γλύπτης κ.ά.), ο οποίος θέτει ζητήματα τα οποία σχετίζονται με την τέχνη. Με τον τρόπο αυτό ο Καβάφης εκθέτει τις απόψεις του και την αγωνία του για την δική του τέχνη.

Πηγή: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=404187>

ΣΤΑΣΗ ΖΩΗΣ

Ήττα και Πτώση: αναπόφευκτες διαδικασίες της ανθρώπινης ζωής, τόσο σε επίπεδο πολιτισμών όσο και σε επίπεδο ατομικό.

Πηγή:https://odikosmaskavafis.files.wordpress.com/2014/01/cavafy_1948.jpg

Κάλλος και Ελληνισμός: απέναντι στην φθορά και την πτώση ο Καβάφης έχει να αντιτάξει δύο αδιάσειστες και απόλυτες στην ποίησή του αξίες: το Κάλλος (που συνδέεται με τη Νεότητα και τον Έρωτα) και την Ελληνική γλώσσα (ως τη βασικότερη έκφραση του Ελληνισμού). Αυτές οι δύο έννοιες παίζουν καθοριστικό ρόλο στον προσδιορισμό της ταυτότητας των ποιητικών του προσωπειών.

Πηγή:<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:AlexCavafyDeathMask.jpg>

Ο Καβάφης, ως συνειδητός δημιουργός, προσδιόρισε κάποια πολύ σημαντικά στοιχεία της ποιητικής του:

Α'

Ο Καβάφης, κατά τη γνώμη μου, είναι ένας ποιητής **υπερ-μοντέρνος**, ένας ποιητής του μέλλοντος. Εκτός από την ιστορική, ψυχολογική και φιλοσοφική αξία του, η νηφαλιότητα του άψογου ύφους του, που ενίοτε φθάνει στα όρια του λακωνισμού, ο στοχαστικός του ενθουσιασμός, που φέρει προς εγκεφαλική συγκίνηση, το σωστό λεκτικό του, αποτέλεσμα μιας αριστοκρατικής φύσης, η **ελαφρά ειρωνεία** του, είναι στοιχεία που θα εκτιμήσουν ακόμη περισσότερο οι γενεές του μέλλοντος, ωθούμενες από την πρόοδο των ανακαλύψεων και την εκλέπτυνση της εγκεφαλικής τους λειτουργίας.

[Για τον ποιητή Κ. Π. Καβάφη, Κ. Π. Καβάφη, *Τα Πεζά (1882;-1931)*, φιλολογική επιμέλεια Μιχάλης Πιερής, Ίκαρος, 2003, 334).

B'

Η αρχή της προσωπικής εμπειρίας είναι αναμφίβολα στέρεα· αλλά αν την τηρούσαμε αυστηρά, θα περιόριζε τρομερά τη λογοτεχνική παραγωγή. [...] Η εικασία λοιπόν δεν θα πρέπει να αποκλείεται οπωσδήποτε, χονδρικώς· αλλά θα πρέπει φυσικά να χρησιμοποιείται με σύνεση. Η εικασία μάλιστα - όταν κατευθύνεται ευφυώς - χάνει μεγάλο μέρος από την αβεβαιότητά της, αν ο χρήστης τη μετατρέψει σε ενός είδους υποθετική εμπειρία. Αυτό είναι ευκολότερο για τη περιγραφή μιας μάχης, μιας κοινωνικής κατάστασης, ενός σκηνικού. Με την φαντασία του (και με τη βοήθεια γεγονότων που έζησε, και έχουν κοντινή ή μακρινή σχέση), ο χρήστης μπορεί να βρεθεί στο μέσον των καταστάσεων και έτσι να δημιουργήσει μιαν εμπειρία. Η παρατήρηση ισχύει - αν και έχει περισσότερες δυσκολίες εφαρμογής - και για ζητήματα συναισθηματικά.

[Φιλοσοφική εξέταση], Κ. Π. Καβάφη, *Τα Πεζά (1882;-1931)*, ό.π., 330.

Γ'

Μετά την καθιερωμένη Διορθωτική Εργασία, θα πρέπει να γίνεται μια φιλοσοφική εξέταση των ποιημάτων μου.

Κατάφωρες αντιφάσεις, παράλογες πιθανότητες, γελοίες υπερβολές στα ποιήματα θα πρέπει βεβαίως να ανασκευάζονται, και όπου οι ανασκευές δεν μπορούν να γίνουν, τα ποιήματα θα πρέπει να θυσιάζονται, φυλάττοντας μόνον όσους στίχους τους μπορούν να φανούν χρήσιμοι αργότερα στη δημιουργία νέου έργου.

Πάλι, η Εξέταση δεν θα πρέπει να γίνεται με πολύ φανατισμό.

[Φιλοσοφική εξέταση], Κ. Π. Καβάφη, *Τα Πεζά (1882;-1931)*, ό.π., 330.

Δ'

Επανάληψη στον Καβάφη δεν βρίσκεται ποτέ. Το κάθε ποίημά του, χωρίς εξαίρεση, έχει κάτι διαφορετικό από τα άλλα του. Αυτό, ως γνωστόν, είναι από τους πρώτους κανόνες της καβαφικής σύνθεσης. Κάθε νέο ποίημα προσθέτει στην περιοχή του κάτι (πότε πολύ, πότε λίγο). Κάποτε ποιήματα εισέρχονται στην περιοχή ως συμπληρώσεις. Κάποτε το φως ενός καινούριου ποιήματος ελαφρά διαπερνά το ημίφως ενός παλαιότερου (φως στο ένα ποίημα, ημίφως στο άλλο) – όχι στον βρόντο.

Γ. Π. Σαββίδης, *Οι καβαφικές εκδόσεις (1891-1932), Περιγραφή και Σχόλιο, Βιβλιογραφική μελέτη*, Αθήνα, έκδοση Ταχυδρόμου, 1966, 209.

Χρήσιμοι σύνδεσμοι

Ο επίσημος δικτυακός τόπος για τον Κ. Π. Καβάφη:

<http://www.kavafis.gr/>

Για την εμβέλεια της καβαφικής ποίησης:

<http://www.lsa.umich.edu/kelsey/galleries/exhibits/cavafy/cavafy.html>

<http://www.greece.org/alexandria/cavafy/>

Δομή μαθημάτων

Μετά το πρώτο εισαγωγικό μάθημα, η οργάνωση της ύλης θα ακολουθήσει την εξής δομή:

Α' κύκλος: Ποιήματα ποιητικής

Β' κύκλος: Ποιήματα ιστορικά

Γ' κύκλος: Ποιήματα ερωτικά

Το μάθημα περιλαμβάνει την εκ του σύνεγγυς ανάγνωση ορισμένων ποιημάτων με άξονα τη συγκρότηση και τη λειτουργία των ποικίλων προσωπείων.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ι. ΚΑΒΑΦΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΚΑΒΑΦΗΣ Κ. Π., *Ποιήματα Α' (1897-1918)*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Αθήνα, Ίκαρος, 1999(1963).

_____, *Ποιήματα Β' (1919-1933)*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Αθήνα, Ίκαρος, 1999 (1963).

_____, *Ανέκδοτα Ποιήματα (1882-1923)*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Αθήνα, Ίκαρος, 1968.

_____, *Αποκηρυγμένα Ποιήματα και Μεταφράσεις (1886-1898)*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Αθήνα, Ίκαρος, 1983.

_____, *Κρυμμένα Ποιήματα (1877;-1923)*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Αθήνα, Ίκαρος, 1993.

_____, *Ανέκδοτα Σημειώματα Ποιητικής και Ηθικής (1902-1911)*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Αθήνα, Ερμής, 1983.

_____, *Ατελή Ποιήματα (1918-1932)*, επιμ. Renata Lavagnini, Αθήνα, Ίκαρος, 1994.

_____, *Ανέκδοτα Πεζά Κείμενα*, επιμ. Μ. Περίδης, Αθήνα, Φέξης, 1963.

_____, *Πεζά*, επιμ. Γ. Α. Παπουτσάκης, Αθήνα, Φέξης, 1963.

_____, *Τα Πεζά (1882;-1931)*, επιμ. Μ. Πιερής, Αθήνα, Ίκαρος, 2003.

II. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΟΔΗΓΟΙ-ΛΕΞΙΚΑ

ΓΚΙΚΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ, Ιδανική Βιβλιοθήκη,
<http://www.kavafis.gr/archive/vlibrary/list.asp>.

ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, «Επιλογές από τη “Βιβλιογραφία Κ. Π. Καβάφη”», *Διαβάζω* 78 (Οκτώβριος 1983), 149-164.

_____, Βιβλιογραφία Κ. Π. Καβάφη (1886-2000), Θεσσαλονίκη, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 2003.

ΗΛΙΑΣ ΔΙΑΝΑ-ΠΙΕΡΗΣ ΜΙΧΑΗΛΗΣ, *Βιβλιογραφικός Οδηγός στα 154 ποιήματα του Καβάφη*, Αθήνα, Ερμής, 1984.

ΚΑΡΑΜΠΙΝΗ-ΙΑΤΡΟΥ ΜΙΧΑΗΛΑ, *Η βιβλιοθήκη Κ.Π Καβάφη* (Αρχειο Καβάφη), Αθήνα, Ερμής, 2003.

ΚΟΚΟΛΗΣ Ε. Α., *Πίνακας Λέξεων των 154 ποιημάτων του Κ. Π. Καβάφη*, Αθήνα Ερμής, 1976.

).
III. ΜΕΛΕΤΕΣ

ΒΑΓΕΝΑΣ ΝΑΣΟΣ, «Η ειρωνική γλώσσα» στο Μ. Πιερής (επιμ.), Εισαγωγή στην ποίηση του Καβάφη (επιλογή κριτικών κειμένων), Ηράκλειο, Παν/κές εκδόσεις Κρήτης, 2006, 347-358.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΟΥΔΗΣ, «Η ειρωνεία στον Καβάφη», στο *Αναφορές (Έξη νεοελληνικές μελέτες)*, Αθήνα, Φιλιππότης, 1983, 44-57.

ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, *Το έργο του Κ. Π. Καβάφη*, Πρόλογος και φιλολογική επιμέλεια Γ. Π. Σαββίδη, Δεύτερη έκδοση, ενημερωμένη με ανέκδοτα κείμενα, Αθήνα, Ίκαρος, 1984 (1975), 61-72.

BOWRA C. M., *Ο Κωνσταντίνος Καβάφης και το ελληνικό παρελθόν*, Αθήνα, Γαβρηλίδης, 2006 (1949).

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. Χ. [Παν. Μουλλάς], «Ο Καβάφης και η άρνηση. Σταθμοί της αντικαβαφικής κριτικής», *Επιθεώρηση Τέχνης* (1963), 652-669: 656.

ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΑΚΗ ΝΑΤΑΛΙΑ, «Ζεύγη στίχων στον Καβάφη: Μια “ενδιαφέρουσα αισθητική δημιουργία”», *Μολυβδοκουδυλοπελεκητής*, 2 (1990), 53-54.

KEELEY EDMUND (), *Η Καβαφική Αλεξάνδρεια. Εξέλιξη ενός μύθου*, μτφ. Τζένη Μαστοράκη, Αθήνα, Ίκαρος, 1979.

ΛΕΧΩΝΙΤΗΣ Γ., *Καβαφικά αυτοσχόλια*, Με Εισαγωγικό Σημείωμα του Τίμου Μαλάνου, Αθήνα, Δ. Χάρβεϋ & Σία, 1977 (α': 1942).

MINUCCI PAOLA M., *Η λυρική αφήγηση στον Καβάφη*, μτφρ. Βαγγέλης Ηλιόπουλος, Αθήνα, Ύψιλον, 1987.

ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ, *Μετρική και Αφήγηση. Για μια συστηματική μετρική και ρυθμική ανάλυση των καβαφικών ποιημάτων*, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2012.

PONTANI FILIPPO MARIA, «Πηγές της ποίησης του Καβάφη», *Επτά δοκίμια & μελετήματα για τον Καβάφη (1936-1974)*, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1991, 51-72.

ROBINSON CHRISTOPHER, *C. P. Cavafy*, Bristol Classical Press, 1988.

ΣΑΒΒΙΔΗΣ Γ. Π., *Οι καβαφικές εκδόσεις (1891-1932), Περιγραφή και Σχόλιο, Βιβλιογραφική μελέτη*, Αθήνα, έκδοση Ταχυδρόμου, 1966.

_____, *Μικρά Καβαφικά*, τ. Α', Αθήνα, Ερμής, 1985.

_____, *Μικρά Καβαφικά*, Β', Αθήνα, Ερμής, 1987.

Σαρεγιάννης Ι. Μ., *Σχόλια στον Καβάφη*, Πρόλογος Γ. Σεφέρη, Εισαγωγή Ζήσιμου Λορεντζάτου, Αθήνα, Ίκαρος, 1964.

DIANA HAAS, «Σχόλια του Καβάφη σε ποιήματά του. (Ανακοίνωση ανέκδοτου υλικού από το Αρχείο Καβάφη)», *Κύκλος Καβάφη*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα, Ίδρυμα Σχολής Μωραΐτη, 1983, 83-109.

_____, *Le problème religieux dans l' oeuvre de Cavafy. Les années de formation (1882-1905)*, Presses de l' Université de Paris-Sorbonne, 1996.

YURCENAR MARGUERITE, *Κριτική παρουσίαση του Κωνσταντίνου Καβάφη*, μτφρ. Γ. Π. Σαββίδης, Αθήνα, Χατζηνικολή, 1981 (στα γαλλικά: ¹1958).

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Κατερίνα Κωστίου, Τίτλος μαθήματος: «Η ποίηση και η ποιητική του Κ. Π. Καβάφη. Ενότητα 1: Εισαγωγή στην ποίηση και την ποιητική του Καβάφη».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1871/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

